

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

NECLA YAŞAR BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/35444
Karar Tarihi : 14/9/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
M. Emin KUZ
Basri BAĞCI
Raportör : Yüksel GÜNARSLAN
Başvurucu : Necla YAŞAR
Vekili : Av. Rıdvan ERDEM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, İl Hıfzıssıhha Kurulu tarafından yeni koronavirüs (COVID-19) salgını kapsamında alınan sosyal mesafe tedbirine aykırı davranma eylemine istinaden verilen idari para cezasına karşı sulh ceza hâkimliğine yapılan başvurunun kanun yolu incelemesi aşamasında kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialara ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/10/2020 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.
7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. 29/5/2020 tarihinde Bismil İlçe Emniyet Müdürlüğü binası önünde kavga olduğu anonsu üzerine olay yerine giden kolluk görevlileri, aralarında başvuruçunun da bulunduğu dört kişinin sözlü olarak tartıştıklarını tespit etmiş; bu kişileri, gerekli adli ve idari işlemlerin yapılması için polis merkezine davet etmiştir.

10. Başvuruçunun hakkında sosyal mesafe kuralını ihlal ettiği gerekçesiyle Bismil Kaymakamlığı İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün 29/5/2020 tarihli ve 493 sayılı İdari Yaptırım Karar Tutanağı ile 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282. maddesi uyarınca 3.150 TL idari para cezası uygulanmıştır.

11. Başvuruçunun idari para cezasına itiraz dilekçesinde olay günü Emniyet Müdürlüğü yanında kalabalık bir grubun sesini duyması üzerine dışarı çıktığını, dışarıda bir kavga olduğunu ve kavgaya karışan kişilerin kardeşlerine saldırdıklarını öğrendiğini beyan etmiştir. Başvuruçunun anılan dilekçede kardeşlerinin durumunu öğrenmek için Emniyet Müdürlüğü önüne gittiğini, sırf dışarıda gördükleri için polisler tarafından kendisine ceza kesildiğini, sosyal mesafe kuralını ihlal etmediğini öne sürmüştür.

12. Bismil İlçe Emniyet Müdürlüğü -Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinin (Hâkimlik) talebi üzerine- İdari Yaptırım Karar Tutanağı, Olay Tutanağı, kamera kaydı ekran görüntüleri ve Diyarbakır İl Hıfzıssıhha Kurulunun 4/4/2020 tarihli ve 20 sayılı kararının onaylı suretlerini 26/6/2020 tarihli üst yazısı ekinde Hâkimliğe göndermiştir. Üst yazı ekinde gönderilen İl Hıfzıssıhha Kurulu kararının sosyal mesafe tedbiri ile ilgili kısmı şu şekildedir:

"İl ve ilçelerimizde meydanlarda sokak ve caddelerde; vatandaşların sosyal mesafeyi gözetmeden toplu olarak yürümelerine veya bulunmalarına izin verilmemesine, yan yana yürüyen vatandaşlarımızın ise yine sosyal mesafeyi gözeterek yürümelerine dikkat çekilmesine, [...] alınan kararlara uymayan vatandaşlara Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 282 inci maddesi gereğince idari para cezası verilmesi başta olmak üzere aykırılığın durumuna göre Kanunun ilgili maddeleri gereğince işlem yapılması, konusu suç teşkil eden davranışlara ilişkin Türk Ceza Kanununun 195 inci maddesi kapsamında gerekli adli işlemlerin başlatılmasına; Oy birliğiyle karar verilmiştir."

13. Hâkimlik 26/6/2020 tarihli kararı ile idari yaptırım kararına yapılan başvuruyu reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Türkiye geneli kapsamında koronavirüs salgının engellenmesi amacıyla tedbirler alındığı, Diyarbakır İl Hıfzıssıhha Kurulu'nun 04/04/2020 tarihli 20 karar numaralı kararının 7. [m]addesinde Diyarbakır il ve ilçelerindeki meydan, sokak ve caddelerde; vatandaşların sosyal mesafeyi gözetmeden yürümelerine veya bulunmalarına izin verilmemesine, yan yana yürüyen vatandaşların ise yine sosyal mesafeyi gözeterek yürümelerine dikkat çekilmesine karar verildiği, 29/05/2020 TARİHİNDE İLÇE Emniyet Müdürlüğü binası önünde Necla Yaşar, [R.K.] ve [U.K.] [M.Ş.T.] isimli şahısların tartışmalarının görüldüğü, sosyal mesafe kurallarını ihlal ettikleri ve itiraz edene 1593 sayılı Kanun'un 282. Maddesi kapsamında idari para cezası uygulandığı ve olay ile ilgili olarak tutanak tutulduğu, olaya ilişkin görüntü kaydının mevcut olduğu, davalı idarenin yazı cevabı ekinde sunulan görüntü kaydından itiraz eden ile birlikte diğer şahısların sosyal mesafe kurallarına aykırı hareket edecek şekilde bulduklarının sabit olduğu, itiraz edenin

diğer şahıslarla birlikte sosyal mesafe kurallarına aykırı hareket ettiğinin tutanak dışında görüntü kaydı ile de delillendirildiği, Bismil İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından tanzim edilen tutanağın gerçeğe uygun tutulduğu, tutulan tutanak ve verilen idari para cezasında usul ve yasaya aykırı bir hususun bulunmadığı anlaşıldığından itiraz edenin itirazının reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

14. Karar, başvurucuya 9/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu vekili 13/7/2020 tarihli itiraz dilekçesi ile vatandaşlara uygulanacak idari yaptırımlarda karar merciinin mülki amir olduğu, kolluk kuvvetlerinin tanzim ettikleri idari yaptırım kararlarını mülki amir onayı olmadan ilgisine tebliğ edemeyecekleri, Adana 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 2020/2751 Değişik İş sayılı kararının da bu yönde tespitler içerdiği ve bu nedenlerle Bismil Sulh Ceza Hâkimliği kararının usul ve yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle, tesis edilen cezanın yetki yönünden iptalini talep etmiştir.

16. Söz konusu itiraz, Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin 30/9/2020 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Bismil Sulh Ceza Hâkimliği'nin 26/06/2020 tarih ve 2020/559 D.İş numarası ile verilen kararda herhangi bir isabetsizlik görülmediği, kararda belirtilen gerekçeler dikkate alındığında kararın usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla, aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

17. Karar, başvuru vekiline 17/10/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 28/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Kararların gerekçeli olması*" kenar başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"(1) Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır. Gerekçenin yazımında 230 uncu madde göz önünde bulundurulur. Kararların örneklerinde karşı oylar da gösterilir.

(2) Kararlarda, başvurulabilecek kanun yolu, süresi, mercii ve şekilleri belirtilir."

20. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "*İdari yaptırım kararı verme yetkisi*" kenar başlıklı 22. maddesi şöyledir:

"(1) Kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye ilgili kanunda açıkça gösterilen idarî kurul, makam veya kamu görevlileri yetkilidir.

(2) Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri bu konuda yetkilidir.

(3) İdarî kurul, makam veya kamu görevlileri, ancak ilgili kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

(4) 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yer bakımından yetki kuralları kabahatler açısından da geçerlidir”

21. 1593 sayılı Kanun'un 27. maddesi şöyledir:

“Umumi hıfzıssıhha meclisleri mahallin sıhhi ahvalini daima nazarı dikkat önünde bulundurarak şehir ve kasaba ve köyler sıhhi vaziyetinin istihbaratı ve mevcut mahzurların izalesine yarayan tedbirleri alırlar. Sari ve salgın hastalıklar hakkında istihbaratı tanzim, sari ve içtimai hastalıklardan korunmak çareleri ve sıhhi hayatın fâideleri hakkında halkı tenvir ve bir sari hastalık zuhurunda hastalığın izalesi için alınan tedbirlerin ifasına muavenet eylerler.”

22. 1593 sayılı Kanun'un 282. maddesi şöyledir:

“Bu Kanunda yazılı olan yasaklara aykırı hareket edenler veya zorunluluklara uymayanlara, fiilleri ayrıca suç oluşturmadığı takdirde, ikiyüzlü Türk Lirasından bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.”

23. 1593 sayılı Kanun'un 294. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları mahallî mülki amir tarafından verilir.”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 14/9/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhtlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu, sosyal mesafe kuralını ihlal etmek eylemine istinaden 1593 sayılı Kanun'un 282. maddesi uyarınca tanzim edilen İdari Yaptırım Karar Tutanağı'nın mülki idare amiri yerine yetkisiz kolluk görevlileri tarafından düzenlendiği ve tebliğ edildiği hususunun yargılama sırasında gözardı edildiğini ve benzer olaylara ilişkin olarak farklı kararlar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin somut olayda dile getirilen şikâyetlere benzer ihlal iddialarına ilişkin Anayasa kurallarını yorumladığı kararlarının bulunması ve başvurucunun söz konusu idari para cezasının mali durumuna zarar verdiği veya kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda açıklamada bulunmaması karşısında başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olma nedeniyle kabul edilemez olarak nitelendirilebileceği belirtilmiştir.

27. Bakanlık görüşünde ayrıca şikâyet konu sosyal mesafeye uyma tedbirinin devletin bireylerin yaşamlarını koruma şeklindeki pozitif yükümlülüğü kapsamında COVID-19 salgını ile mücadele amacıyla aldığı çeşitli tedbirlerden olduğu, bu tedbirin ilgili İl Hıfzıssıhha Kurulu tarafından 1593 sayılı Kanun'a uygun olarak alındığı ve sosyal mesafeye uyma tedbirine uyulmaması hâlinde idari para cezası uygulanmasının kanuni dayanağının da 1593 sayılı Kanun olduğu belirtilmiştir.

28. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

29. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, isnat edilen sosyal mesafe kuralını ihlal etme eyleminin ilgili kanunda hukuki dayanağının olmadığı ya da bu eyleme karşılık gelen bir yaptırım bulunmadığı yönünde herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Bu nedenle İdari Yaptırım Karar Tutanağı'nın yetkisiz merci tarafından düzenlendiğine ilişkin itirazın yargılamada dikkate alınmadığı yönündeki iddianın Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bakımından incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddialarının niteliği nazara alınarak başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerinden biri olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

32. Anayasa Mahkemesi, idari para cezasından kaynaklanan başvurularda gerekçeli karar hakkı yönünden anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri kapsamında uygulanan ilkeleri *Mustafa Mümin Bulun* (B. No: 2016/6890, 25/12/2016, §§ 11-23); *F.N.G.* (B. No: 2014/11928, 21/6/2017, §§ 29-61); *Emek Yapı Yat. İnş. Tic. Ltd. Şti.* (B. No: 2014/19521, 5/12/2017, §§ 15-29); *Ali Rıza Ak* (B. No: 2015/15965, 27/6/2018, §§ 15-27) kararlarında göstermiştir. Ancak inecut başvurunun anayasal önem bakımından yukarıda anılan kararlardan farklı özellikleri olduğu değerlendirilmiştir. Başvuru, tüm dünya ile birlikte ülkemizi de etkisi altına alan COVID-19 salgını ile mücadele kapsamında kamu gücü tarafından alınan tedbirlerle aykırılık iddiası ile düzenlenen idari yaptırım kararına yapılan itirazın bu yaptırımı uygulamak ile yetkili kamu makamının hangisi olduğu hususunda bir değerlendirme yapılmadan reddi iddiasına ilişkindir. COVID-19 ile mücadele kapsamında uygulanan tedbirlerin yaygınlığı, çeşitliliği ve yoğunluğu ile Anayasa Mahkemesinin daha önce bireysel başvuru yolu ile yorumlamadığı bir meseleye ilişkin olması nedeniyle başvuru konusu idari yaptırım kararının kesinleşmesine ilişkin yargılama sürecinin incelenmesinde anayasal önem bulunduğu söylenebilir.

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla

birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığını kabul edilmesi gerekir (*Abdullah Topçu*, B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

35. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Abdullah Topçu*, § 76).

36. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

37. Mahkemelerin atılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılabilir. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

38. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri*, §§ 35, 39).

39. Bununla birlikte derece mahkemesinin aynı maddi veya hukuki olguyla ilgili olarak başka bir yargısal karardan farklı bir sonuca ulaşması hâlinde bunun dayanaklarını gerekçeli kararında göstermesi kendisinden beklenir. Anayasa'da güvenceye bağlanan tüm temel hak ve özgürlüklerin yorumunda gözetilmesi gereken temel bir ilke olarak düzenlenen hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi, hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir kimse lehine karar verildiği ancak yargı mercisinin aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin belirtilmesi gerekir. Yargı mercisinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir (*Mehmet Köz*, B. No: 2018/23430, 27/1/2021, § 27; bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Mehmet Okyar*, B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29).

40. Kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir (*Yasemin Ekşi*, § 57). Öte yandan itiraz veya temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların itiraz veya temyiz mercilerince cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (*Caner Kandırılmaz*, B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

41. Bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükme varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması *gerekçeli karar hakkı* yönünden zorunludur (*Sencer Başat ve diğerleri*, §§ 38).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

42. Diyarbakır İl Hıfzıssıhha Kurulunun 4/4/2020 tarihli kararı ile il genelinde uygulanmasına karar verilen sosyal mesafe kuralına uymadığı gerekçesiyle başvuru hakkında 1593 sayılı Kanun'un 282. maddesine istinaden İdari Yaptırım Karar Tutanağı düzenlenmiştir. Başvurucu, olay tarihinde sosyal mesafe kuralını ihlal etmediğini ve haksız yere ceza kesildiğini ileri sürerek Bismil Sulh Ceza Hâkimliğinden İdari Yaptırım Karar Tutanağı'nın iptalini talep etmiştir.

43. Bismil Sulh Ceza Hâkimliği, başvuruçunun isnat edilen kabahati işlediği yönündeki Kolluk Tutanağı dışında bu tutanağı destekler mahiyette görüntü kayıtlarının varlığına ve bu kayıtlardan başvuruçucu ile birlikte diğer şahısların sosyal mesafe kuralına aykırı hareket edecek şekilde davrandıkları tespitine dayanarak itirazın reddine karar vermiştir.

44. Başvurucu, bu karara yaptığı itirazında uygulanan idari yaptırım ile ilgili olarak karar mercisinin mülki amir olduğunu, kolluk görevlilerinin mülki amirin onayını almadan ceza tayin edip ilgisine tebliğ edemeyeceğini, benzer bir olaya ilişkin olarak Adana 4. Sulh Ceza Hâkimliğince verilen 2020/2751 Değişik İş sayılı kararın da bu yönde olduğunu ileri sürmüştür. İtiraz mercii, ilk defa itiraz kanun yolunda ileri sürülen bu iddialar ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapmaksızın yargılamayı yürüten Hâkimliğin ret kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesi ile itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

45. 1593 sayılı Kanun'un 294. maddesinin "*Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları mahallî mülki amir tarafından verilir.*" şeklinde düzenlenen ikinci fıkrası gözönüne alındığında aynı Kanun'un 282. maddesi uyarınca düzenlenen İdari Yaptırım Karar Tutanağı'nın yetkisiz kolluk görevlilerince tanzim edilmesi nedeni ile hukuka uygun olmadığı yönündeki iddianın itiraz incelemesi yönünden sonuca etkili olduğu, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

46. Bismil Sulh Ceza Hâkimliği kararında, idari yaptırım kararının yetki unsuru yönünden hukukiliğine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığı gözönüne alındığında kanun yolu incelemesi yapan Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin ilk defa itiraz kanun yolu başvurusunda ileri sürülen idari yaptırım kararının yetki unsuru yönünden hukuka aykırı olduğuna ve benzer bir olayda Adana 4. Sulh Ceza Hâkimliğince itiraz eden lehine karar verildiğine ilişkin esaslı iddiaları dikkate alarak inceleyip incelemeyeceği gerekçeli karardan anlaşılacaktır.

47. İtiraz mercii; ret gerekçesinde başvuru tarafından ilk defa itiraz kanun yolunda ileri sürülen iddiaların hangilerini dikkate aldığını ya da almadığını gösteren ifadeleri özenle seçmemiş ve davanın sonucuna etkili olabilecek iddiaları incelememiş kuşkusuna sebep olacak şekilde başvuru anılan esaslı iddiaları hakkında ayrı ve açık bir yanıt vermemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle başvuru Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

49. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden idari yaptırım kararının kesinleşmesi sürecine ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçların ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

51. Başvurucu, ihlal tespiti ve yargılamanın yenilenmesi ile birlikte 10.000 TL manevî tazminat talebinde bulunmuştur.

52. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK]B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

53. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan

kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

54. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

55. İncelenen başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme (hâkimlik) kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

56. Bu durumda gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğince yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren ve ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu nedenle kararın bir örneğinin Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

57. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarını giderilmesi bakımından yeterli görüldüğünden başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

58. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 487,60 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.087,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama üzere Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2020/3201) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.087,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/9/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.